

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001161

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 07-04-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: 145-с від 18.04.2025

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Цибенко Марина Олександрівна

2. Maryna O. Tsybenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 033

Назва наукової спеціальності: Філософія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Політична філософія

Дата захисту: 03-04-2025

Спеціальність за освітою: Магістр історії

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 7413

Повне найменування юридичної особи: Черкаський державний технологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 05390336

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, буд. 460, Черкаси, Черкаський р-н., 18006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Черкаський державний технологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 05390336

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, буд. 460, Черкаси, Черкаський р-н., 18006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 02.15, 02.41.11, 02.41.21, 02.91, 02.81

Тема дисертації:

1. Буттєві модуси колективної пам'яті та її символічні репрезентації
2. Essential modes of collective memory and its symbolic representations

Реферат:

1. Цибенко М.О. Буттєві модуси колективної пам'яті та її символічні репрезентації. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія. – Черкаський державний технологічний університет, Черкаси, 2024. Дисертаційне дослідження концептуалізує соціально-філософську проблематику пам'яті та її символічних репрезентацій. У центрі уваги – з'ясування теоретико-концептуальних основ напряму Memory studies та практичних форм (ре)конструювання пам'яті як ціннісних орієнтирів і маркерів. Колективна пам'ять у дослідженні визначається як категорія, яка відображає соціокультурний феномен, що виникає щодо груп людей, об'єднує та ідентифікує їх у рамках темпорально-просторових схем, які детермінують процеси запам'ятовування (збереження), пригадування і відтворення минулого. Дослідження подає цілісне бачення питань функціонування колективної свідомості та несвідомого, ролі і місця в ньому механізмів пам'яті, проблематизує роль минулого в індивідуальному та соціальному бутті. Висновки, обґрунтовані у дисертаційному дослідженні, доводять концепцію колективної пам'яті як (ре)конструювання минулого

шляхом формування його образів і символічної передачі досвіду. З метою обґрунтування позицій автор звертається до історико-соціальних, історико-філософських, культурологічних джерел, залучає приклади культурних практик, соціальної історії та власного арткураторського досвіду. Предметне поле дослідження зосереджується навколо вагомої для українського суспільства мети – формування спільного ціннісного ставлення до минулого, подолання та пропрацювання травматичного (постколоніального) минулого, підвищення рівня національної свідомості та запобігання маніпуляціям суспільною свідомістю. Досліджені в роботі буттєві модуси (способи існування) колективної пам'яті у поєднанні з панівними у суспільстві цінностями, ідеалами, моральними нормами є предиктором закономірностей моральної суб'єктивації та людського самоконституювання громадян, основою дослідження механізмів політичних виборів, впровадження у життя завдань державної стратегії національно-патріотичного виховання молоді та реформування гуманітарної сфери життя українського суспільства, закладаючи фундамент для мирного і демократичного майбутнього й цілісності суспільства. Перший розділ спрямований на з'ясування основних теоретико-методологічних засад вивчення колективної пам'яті, подає компендіум та інтерпретаційний аналіз провідних у напрямі Memory studies поглядів та концепцій науковців з соціології, соціальної антропології, культурології та історіософії переважно французької, німецької та англійської філософських шкіл та дослідницьких платформ, кожною з яких запропоновано авторський соціально-філософський аналіз феномена колективної пам'яті (М. Альбваск, А. Варбург, Я. Ассман, А. Ассман, П. Коннертон, П. Нора, Б. Шацька та ін.). Запропонований ґрунтовний аналіз концептуального змісту праць західних дослідників дозволяє ширше використовувати їх ідеї та напрацювання в українському дослідницькому полі. Доведено багатовекторність та полідисциплінарність досліджень пам'яті з поглядів соціології, різних напрямів філософії, історії, культурної антропології, соціальної психології, теорії мистецтва, політології. Прослідкувавши особливості становлення та головні ідеї напряму студій пам'яті у контексті розвитку наукової думки ХХ-поч.ХХІ ст. та соціетальної динаміки цього періоду, зроблено висновки, що формуванню системної теорії колективної пам'яті передували системні (взаємопов'язані) зміни у політико-економічному, антропокультурному, соціетальному та науковому вимірах. Простежено контекстуальну множинність популярних у науковому просторі термінологічних означень явища колективних уявлень та ставлення до минулого й процесів їх актуалізації. З'ясовано, що категорія «історичної пам'яті» підкреслює роль історичного дослідження та історичної освіти у формуванні таких уявлень, категорія «колективної пам'яті» може актуалізувати роль саме групової (колективної) ідентифікації за допомогою таких уявлень і ставлення, термін «соціальна пам'ять» акцентує роль впливу соціальних факторів (соціальний детермінізм) на індивідуальну і колективну пам'ять та людське буття, поняття «поколінневої» пам'яті може припускати зв'язок поколінь та передачу досвіду за допомогою означених колективних уявлень та ставлення до минулого, тоді як «національна пам'ять» акцентує увагу на етнокультурологічних особливостях пам'яті народів і націй. З'ясовано важливість філософії пам'яті та її соціального характеру, розрізнення індивідуальної пам'яті, автобіографічного спогаду та феномена відображення минулого у колективній свідомості для багатьох соціогуманітарних наук, зокрема, соціології, соціальної психології, історії, культурної антропології.

2. Tsybenko M.O. Essential modes of collective memory and its symbolic representations. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the field of knowledge 03 Humanities, speciality 033 Philosophy. – Cherkasy State Technological University, Cherkasy, 2024. The dissertation research conceptualises the socio-philosophical issues of memory and its symbolic representations. The focus is on clarifying the theoretical and conceptual foundations of Memory studies and practical forms of (re)constructing memory as value guidelines and markers. Collective memory is defined in the study as a category that reflects a socio-cultural phenomenon that arises in relation to groups of people, unites and identifies them within temporal and spatial schemes that determine the processes of remembering (preserving), recalling and reproducing the past. The study presents a holistic vision of the functioning of the collective consciousness and the unconscious, the role and place of memory mechanisms in it, and problematises the role of the past in individual and social existence. The conclusions of the dissertation research prove the concept of collective memory as (re)construction of the past through the formation of its

images and symbolic transmission of experience. In order to substantiate his positions, the author refers to historical, social, philosophical and cultural sources, uses examples of cultural practices, social history, and his own art curatorial experience. The subject field of the study focuses on a goal that is important for Ukrainian society: the formation of a common value attitude to the past, overcoming and working through the traumatic (postcolonial) past, raising the level of national consciousness and preventing manipulation of public consciousness. The existential modes (modes of existence) of collective memory studied in this paper, in combination with the values, ideals, and moral norms prevailing in society, are a predictor of the patterns of moral subjectivation and human self-constitution of citizens, the basis for studying the mechanisms of political elections, implementing the tasks of the state strategy of national-patriotic education of youth and reforming the humanitarian sphere of Ukrainian society, laying the foundation for a peaceful and democratic future. The first chapter is aimed at clarifying the main theoretical and methodological foundations of the study of collective memory, presents a compendium and interpretive analysis of the leading views and concepts of scholars in sociology, social anthropology, Cultural studies and history, mainly from French, German and English philosophical schools and research platforms, each of which offers its own socio-philosophical analysis of the phenomenon of collective memory (M. Albwachs, A. Warburg, J. Assmann, A. Assmann, P. Connerton, P. Nora, B. Szacka, etc.) The proposed in-depth analysis of the conceptual content of the works of Western researchers allows for a wider use of their ideas and developments in the Ukrainian research field. The author proves the multidirectionality and multidisciplinary of memory research from the point of view of sociology, various directions of philosophy, history, cultural anthropology, social psychology, art theory, and political science. Having traced the peculiarities of formation and the main ideas of the field of Memory studies in the context of the development of scientific thought of the twentieth and early twenty-first centuries and the societal dynamics of this period, it is concluded that the formation of a systemic theory of collective memory was preceded by systemic (interrelated) changes in the political, economic, anthropocultural, societal and scientific dimensions. The contextual multiplicity of popular scientific terminology for the phenomenon of collective ideas and attitudes towards the past and the processes of their actualisation is traced. It is found that the category of 'historical memory' emphasises the role of historical research and historical education in the formation of such ideas, while the category of 'collective memory' can actualise the role of group (collective) identification through such ideas and attitudes, the term 'social memory' emphasises the role of the influence of social factors (social determinism) on individual and collective memory and human existence, the concept of 'generational' memory may imply the connection of generations and the transfer of experience through these collective ideas and attitudes to the past, while 'national memory' focuses on the ethno-cultural characteristics of the memory of peoples and nations. The importance of the philosophy of memory and its social nature, the distinction between individual memory, autobiographical memory and the phenomenon of reflecting the past in the collective consciousness for many social sciences and humanities, in particular, sociology, social psychology, history, cultural anthropology, is revealed.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Бугеря М. Концептуально-методологічні засади проблематики соціальної пам'яті у дослідженнях М. Альбакса і Я. Ассмана. Людинознавчі студії : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія». 2023. № 46. С. 44–59.

- Бугеря М. О. Філософсько-культурні доміанти у творчості Віктора Олексенка: символічний та комеморативний контексти у візуальному просторі. Культурологічний альманах. 2023. № 2. С. 131–137.
- Цибенко М.О. «Реабілітовані історією. Черкаська область»: (ре)конструювання колективної пам'яті в дискурсі травми. Перспективи : Соціально-політичний журнал. 2024. № 1. С. 190–197.
- Цибенко М. О. Архетипний аналіз творчості Василя Симоненка в контексті національних пам'яттєвих практик. Філософія і політологія в контексті сучасної культури. 2024. Т. 16. № 1 (35). С. 58–65.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: Гуманітарні аспекти національної безпеки держави

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Астапова-Вязьміна Олена Ігорівна
2. Olena Astarova-Vyazmina

Кваліфікація: к. філос. н., доцент, 09.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2104-9703

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Черкаський державний технологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 05390336

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, буд. 460, Черкаси, Черкаський р-н., 18006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шабанова Юлія Олександрівна
2. Yuliia Shabanova

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5876-4140

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Комунальний заклад вищої освіти "Дніпровська академія музики" Дніпропетровської обласної ради"

Код за ЄДРПОУ: 02214515

Місцезнаходження: вул. Ливарна, 10, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Додонов Роман Олександрович

2. Roman Dodonov

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1598-499X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 60, Київ, 01033, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Афанасенко Валентина Іванівна

2. Valentyna Afanasenko

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.10

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9219-7087

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Черкаський державний технологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 05390336

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, буд. 460, Черкаси, Черкаський р-н., 18006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Даценко Вікторія Станіславівна

2. Viktoriia Datsenko

Кваліфікація: к. філос. н., доцент, 09.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1510-6951

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Черкаський державний технологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 05390336

Місцезнаходження: бульвар Шевченка, буд. 460, Черкаси, Черкаський р-н., 18006, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Бойко Анжела Іванівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Бойко Анжела Іванівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Здобувач PhD

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна